

Naisena maailmalta Suomeen

Elämäntarinoita eri puolilta maailmaa

MONIKA-NAISET LIITTO RY

Kirjoittajat: Suvi Hiltunen & Jenni Tuominen
Asiantuntija: Reet Nurmi
Ulkoasu: Anu Uimaniemi

Monika-Naiset liitto ry
Kinaporinkatu 2 E 40
00500 Helsinki
Puhelin 09-72 79 9999
Faksi 09-72 79 9997

www.monikanaiset.fi
info@monikanaiset.fi

Helsinki 2010

Julkaisun tuottamiseen on saatu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöille suunnattua tiedotustukea. Julkaisussa esitetyt näkemykset eivät välttämättä edusta ulkoasiainministeriön virallista kantaa.

Naisena maailmalta Suomeen

Elämäntarinoita eri puolilta maailmaa

MONIKA-NAISET LIITTO RY

Sisällys

Maailman naiset kertovat	3
Sheelan tarina: Pakkoavioliitosta naisten oikeuksien ajajaksi	4
Rodan tarina: Ympärileikkaus ja sota kasvattivat ihmisoikeuksien puolustajaksi	6
Reinan tarina: Perinteistä ulos – kyllä nainenkin ajaa autoa!	8
Fariman tarina: Kehitys alkaa tyttöjen koulutuksesta	10
Adivan tarina: ”Maksoimme, että pääsisimme Eurooppaan. Laiva ei koskaan tullut.”	13
Dawin tarina: ”Jos lähetät vanhempasi vanhainkotiin, olet huono lapsi.”	15
Chantalın tarina: Köyhyyden keskeltä kouluun	16
Ayshın tarina: ”Te autoitte vaimoani ottamaan avioeron. Minä tapan teidät kaikki.”	18
Ishan tarina: Avointa dialogia monikulttuurisuuteen	20
Razian tarina: ”Kunpa Pakistanissa naisilla olisi turvallisempaa”	21
Saminan tarina: Naiset mukaan yhteiskunnan rakentamiseen	22
TIETONURKKA	24
Sanasto	29
Lähteet	32

Maailman naiset kertovat

Naisena maailmalta Suomeen -julkaisussa Suomessa asuvat, eri puolilta maailmaa kotoisin olevat naiset, kertovat elämästään. tarinat vievät meidät arkisiin tilanteisiin Afganistanissa, Irakissa, Kamerunissa, Filippiineillä, Pakistanissa, Somaliassa, Thaimaassa ja Perussa.

Julkaisussa naiset pohtivat kotimaansa todellisuutta omien kokemustensa kautta. Miten afganistanilainen Farima poistaisi kotimaansa köyhyyttä? Mikä saa somalialaisen Rodan puhumaan väsymättä tasa-arvon ja naisten oikeuksien puolesta? Mitä monikulttuurisuus merkitsee thaimaalaiselle Dawille?

Tarinoiden naiset ovat puolustaneet itseään ja perhettään väkivallan keskellä ja todistaneet osaamisensa miesvaltaisessa työelämässä. Heidän henkeään on uhattu, kun he ovat seisoneet arvojensa ja periaatteidensa takana. Elämänhalu on rohkaissut heitä, kun he ovat olleet vangittuina, paenneet turvakotiin tai kävelleet keskellä halveksivaa ihmisjoukkoa.

Ulkoasiainministeriön tiedotustukivarjoilla toteutetun julkaisun avulla halutaan lisätä lukijoiden tietämystä ja ymmärrystä kehitysmaiden arjesta ja erityisesti naisten asemasta, sekä heidän roolistaan kehityksen aikaansaamisessa.

Naisena maailmalta Suomeen -julkaisua varten haastateltiin kolmeatoista Suomessa asuvaa, kehitysmaista kotoisin olevaa naista. Näistä yksitoista tarinaa valittiin julkaisuun. Haastatteluissa naiset kertoivat kokemuksistaan koulutuksesta, naisten ja tyttöjen asemasta, naiseen kohdistuvasta väkivallasta, yhteiskunnallisista osallistumismahdollisuuksista ja terveydenhuollosta.

Avoin haastattelutilanne johti naiset kertomaan omasta elämästään ja kotimaastaan. Haastattelut litteroitiin, kirjoitettiin tarinamuotoon ja nimet muutettiin. Haastatteluista ja niiden litteroinnista vastasivat Laura Gage ja Suvi Hiltunen.

Esitämme lämpimät kiitokset haastatelluille naisille, haastattelijoille ja kaikille mukana olleille arvokkaasta työstä ja osallistumisesta julkaisun valmistamiseen.

Toivomme julkaisun soveltuvan oheisaineistoksi koulujen ja oppilaitosten monikulttuurisuusopetukseen sekä virikkeeksi kaikille aiheesta kiinnostuneille ja kehitysmaakysymysten parissa työskenteleville.

Helsingissä joulukuussa 2009
Monika-Naiset liitto ry

Sheelan tarina: Pakkoavioliitosta naisten oikeuksien ajajaksi

**Pakistanilainen Sheela jaksoi uskoa tulevaisuuteen.
Edes väkivaltainen pakkoavioliitto ei lannistanut häntä.**

Sheela syntyi 1980-luvun alussa esikoisena rikkaille pakistanilaisille vanhemmille. Perheeseen syntyi vielä neljä tytärtä ja kaksi poikaa. Lapsuus oli onnellinen. Pakistanissa kaikki tytöt eivät pääse kouluun, mutta Sheelan isä antoi myös tytärtänsä käydä koulua. Myöhemmin Sheela pääsi myös jatkamaan opintojaan, kun isä pitkien neuvottelujen jälkeen antoi tyttärelleen luvan edetä opinnoissa.

Kuten muidenkin naisten ja tyttöjen, myös Sheelan, piti peittää kasvonsa ja vartalonsa perinteisellä burkalla. Leikkiminen poikien kanssa oli kielletty. Sheela ei voinut ymmärtää, miksi hän ei saanut tehdä samoja asioita, kuin pojat. Miksi hänen piti pysytellä kotona, miksi hän ei saanut ilmaista mielipidettään?

Yllätyksekseen Sheela sai isältään luvan tehdä töitä YK:n ylläpitämässä turvakodissa. Pakistanissa turvakotija ei yleisesti hyväksytä, ja siksi sekä apua hakevat naiset että työntekijät ovat jatkuvassa vaarassa.

Sheela ystäväystyi ulkomaalaisen avustustyöntekijän kanssa, joka kertoi hänelle naisten asemasta ja mahdollisuuksista työelämässä. Sheela sai tietoa maailmasta, josta aikaisemmin ei ollut uskaltanut haaveillakaan.

Perhe pakotti naimisiin

Opiskelujen jälkeen Sheelan tulevaisuus näytti kuitenkin ennalta päätetyltä: hänen tulisi avioitua serkkunsa kanssa ja tulla mahdollisimman pian raskaaksi.

Tunteet olivat kuitenkin vahvempia, ja pian isä sai kuulla Sheelan suhteesta ulkomaalaiseen mieheen. Perinteen mukaan avioliitto on solmittava omaan kulttuuriin kuuluvan miehen kanssa, ja yleensä vanhemmat järjestävät asian. Varmistaakseen tyttärensä perinteisiin naimisiin isä telkesi Sheelan kotiin ja pakotti tuolloin 22-vuotiaan tyttärensä vaimoksi vanhemmalle pakistanilaismiehelle, jolla oli jo kolme vaimoa ja useita lapsia.

Ensimmäisestä avioyöstä lähtien mies teki Sheelalle seksuaalista ja fyysistä väkivaltaa. Sheela eristettiin kotiin, eikä hän saanut olla yhteydessä edes perheeseensä. Päivät hän jaksoi unilääkkeiden avulla tunnottomana sängyssä maaten. Masentuneena hän yritti itsemurhaa lääkkeillä, mutta ei onnistunut. Sheela yritti puolustautua miehensä lähentelyiltä, vaikka joutuikin ottamaan vastaan kiukkuisen miehen syytökset ja lyönnit.

”Naisen hakema avioero on suuri häpeä. Häpeän nimissä isät ja veljet raiskaavat naisia.”

*”Uskalsin puolustaa julkisesti omia
ja muiden naisten oikeuksia.
Olin poikkeuksellinen pakistanilainen nainen.”*

Häpeän uhalla turvakotiin

– Pakistanilaisessa perinteisessä kulttuurissa vaimo ei saa vastustaa miestään tai ilmaista omaa tahtoaan. Mies tekee vaimolleen mitä haluaa, eikä se ole rangaistavaa, Sheela kertoo. Naisen hyvyttä ja kunniaa tarkkaillaan jatkuvasti. Jos miehen äiti ei ole miniäänsä tyytyväinen, hän saattaa polttaa tämän.

Sheela sai väkivallan seurauksena pysyviä ulkoisia vammoja ja syviä henkisiä traumoja.

Neljän avioliittokuukauden jälkeen hän sai lahjotuksi yhden kotinsa palvelijoista ja pakeni turvakotiin, jossa aikaisemmin oli ollut töissä. Turvakotiin tullessaan Sheela oli huonossa kunnossa. Paino oli pudonnut 20 kiloa, ja hän oli psykoosissa.

– Jos nainen menee Pakistanissa turvakotiin tai jättää miehensä, on hän käytännössä kuolemaan tuomittu, Sheela sanoo. Turvakodissa tapahtuu usein itsemurhia, kun epätoivoon ajautuneet, häpeissään olevat naiset eivät löydä tilanteeseensa muita vaihtoehtoja.

Sheela sinnitteli elossa ja jaksoi uskoa parempaan huomiseen.

Kohti turvallista elämää

Vuoden turvakodissa asumisen jälkeen Sheela totesi, että hänen on päästävä pois maasta, jos haluaa pelastaa itsensä. Ystävällinen työntekijä auttoi häntä löytämään au-pair -paikan Suomesta.

Päästyään turvaan Sheela soitti äidilleen, jonka kanssa hän ei ollut puhunut yli vuoteen. Äiti oli kiitollinen ja helpottunut kuullessaan tyttärensä olevan elossa.

Sheela haki avioeroa miehestään. Pakistanissa on harvinaista, että nainen hakee eroa tai kertoo viranomaisille perheen asioista. Sheelan tapaus sai paljon julkisuutta.

Suomessa Sheela kertoi tilanteestaan ja sai lopulta py-

syvän oleskeluluvan. Ystävien avustuksella hän pääsi uuden elämän alkuun. Hän aloitti suomen kielen opinnot, teki töitä ja piti yhteyttä äitiinsä ja sisariinsa. Isä ja veljet eivät puhuneet hänelle lähes neljään vuoteen.

Vähitellen luottamus ihmisiin palasi. Sheela meni naimisiin suomalaisen miehen kanssa. Pakistanilainen ex- mies selvitti laajojen yhteyksiensä avulla Sheelan olinpaikan Suomessa. Hän lähetti uhkailuviestejä myös suomalaiselle aviomiehelle.

Sheela on kuitenkin päättänyt uskoa unelmiinsa, eikä anna pakkoavioliiton varjostaa elämäänsä. Välit perheeseen Pakistanissa ovat parantuneet. Perhe on ylpeä tyttärestään.

Väkivalta on kehityksen este

Suomessa Sheela kertoo mielellään kokemuksistaan ja naisen asemasta Pakistanissa. Hän haluaa auttaa muita väkivallan uhreja ja tehdä työtä naisten ja tyttöjen oikeuksien parantamiseksi.

Suomessa asuville muille pakistanilaisille hänen on kuitenkin vaikea puhua. Hän tuntee olevansa voimaton nähdessään naisten kärsivän väkivallasta ja alistuvan tilanteeseensa. Useimpien mielestä on syntiä erota. Sheela sanoo, ettei ole pakistanilaisten suosiossa, koska on käyttäytynyt perinteitä vastaan ja jättänyt miehensä.

Pakistanilaiset naiset ovat tottuneet siihen, että isä, veli tai aviomies omistaa hänet ja tekee päätökset. Tähän naisten alistamisen kulttuuriin Sheela haluaisi puuttua. Hän kannustaa muitakin puhumaan ja taistelemaan naisten oikeuksien puolesta. Naisiin kohdistuva väkivalta estää pakistanilaista yhteiskuntaa kehittämästä.

Sheela ei halua muuttaa takaisin Pakistaniin. Hän ei halua, että hänen tyttärensä joutuu kohtaamaan samoja vaikeuksia. Lyhyet vierailut perheen luona Pakistanissa riittävät. Elämä on täynnä mahdollisuuksia.

Rodan tarina: Ympärileikkaus ja sota kasvattivat ihmisoikeuksien puolustajaksi

Somaliassa omien periaatteiden ja mielipiteiden puolustaminen oli vaikeaa, muistelee Roda.

Roda on perheen kuudesta sisaruksesta vanhin. Vanhemmat erosivat, kun hän oli pieni, ja lapset asuivat äitinsä kanssa pääkaupungissa. Perhe tuli hyvin toimeen, sillä äiti oli menestyvä yrittäjänainen. Äiti hoiti kodin ja lapset. Edes Rodan ei tarvinnut ottaa vastuuta kodinhoidosta. Lapset saivat leikkiä muiden korttelin lasten kanssa ja käydä äidin kanssa ravintoloissa syömässä, kun äiti ei ehtinyt laittaa kotona ruokaa.

”Itkin loputtomasti kun minut ympärileikattiin”

Roda oli 3-vuotias, kun hänet ympärileikattiin. Toimenpide oli tuskallinen ja traumaattinen, Roda muistelee. Hän itki ja yritti päästä karkuun, mutta ei pystynyt vastustamaan leikkaajia. Myöhemmin äiti halusi kuitenkin säästää Rodan pikkusiskon leikkaukselta. Hän valehteli kaikille, että sisko oli jo läpikäynyt toimenpiteen.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on Somaliassa laajalle levinnyt tapa, jota perustellaan uskonnolla. Somaliassa ympärileikkaamatonta naista pidetään likaisena, eikä työllä ole mahdollisuutta mennä naimisiin.

Mukana perheen elättämisessä

Somaliassa on tapana, että kaikki lapset käyvät peruskoulun. Roda itse kuitenkin keskeytti koulun 9-vuotiaana. Itsepäinen tyttö ei hyväksynyt sitä, ettei saanut pitää koulussa islamin uskon mukaisesti huivia päässään. Perhe vaati tyttöä jatkamaan, mutta Roda lopetti koulun.

Myös pikkusiskon koulunkäynti keskeytyi jo 8. luokalla, kun hän meni naimisiin. Naimisiin mennessään tyttö alkaa saada lapsia ja hoitaa kotia, eikä silloin koulunkäynti ole mahdollista.

12-vuotias Roda ei jäänyt toimeettomaksi, vaan meni työharjoitteluun kylän apteekkiin. Hän pääsi Punaisen Ristin koulutukseen ja lopulta harjoitteluun sotasairaalaan. Tyttö sai palkkaa ja osallistui perheen elättämiseen. Samaan aikaan muut sisarukset olivat koulussa ja pienimmät kotona.

Sotaa pako

1990-luvun alkupuolella Somaliaan syttyi kuitenkin sota, ja kaikkien elämä muuttui. Sota romahdutti kaiken. Roda

”Ympärileikkaamatonta tyttöä pidetään likaisena. Perinne on julma ja loukkaa ihmisoikeuksiamme.”

*”Haluan jakaa kokemuksiani pakolaisena.
Haluan olla mukana rakentamassa
tasa-arvoista maailmaa.”*

muistaa miettineensä, miten paluu normaaliin ja onnelliseen arkeen onnistuisi. Kuolema, menetykset ja suru olivat läsnä kaikkialla.

Viimein perhe pääsi pakenemaan Keniaan. Perhe saapui pakolaisena Suomeen, kun Roda oli 17-vuotias.

Suomesta Roda huomasi löytäneensä sekä vapauden ja sellaisen tasa-arvon, jota hän itse oli lapsesta saakka halunnut puolustaa. Suomessa hänellä oli mahdollisuus itse tehdä päätöksiä ja valintoja.

Toisin kuin lapsena Somaliassa, Suomen koulussa Roda sai pitää huivia päässään. Hän kertoo oppineensa uuden kielen vaivattomasti, ja tunsii sopeutuvansa nopeasti.

Tekoja tasa-arvon puolesta

Roda tapasi Suomessa somalimiehen ja he alkoivat seurustella. Roda tunsii, etteivät he sopineet toisilleen, mutta äidin painostuksesta tyttö meni kuitenkin naimisiin. Liitto oli vaikea alusta alkaen: mies noudatti somalikulttuuria ja Roda islamin kulttuuria. Helpotusta eivät tuoneet edes lasten syntymät. Mies oli väkivaltainen koko perhettä kohtaan.

Roda päätti, ettei halunnut kasvattaa lapsiaan vaarallisessa ympäristössä, ja erosi miehestä. Tomera nainen hakeutui työelämään ja hoiti yksinhuoltajana lapsiaan. Unelma sairaanhoitajan ammatista alkoi täyttyä.

Suomesta Roda on saanut tietoa ja vahvuutta omaan elämäänsä. Hän puhuu rohkeasti tasa-arvon ja ihmisoi-keuksien puolesta. Roda korostaa, että kaikki lapset olisi opetettava kunnioittamaan muita ihmisiä. Kunnioitus tai oikeudet eivät saa olla riippuvaisia sukupuolesta, iästä, etnisestä taustasta tai uskonnosta. Ne kuuluvat jokaiselle.

”Avioitumisen jälkeen mies omistaa vaimonsa”

Roda sanoo, että islamissa naisella on oikeus päättää kumppanistaan, mutta somalikulttuurissa naisella ei juuri ole sananvaltaa asiaan. Perhe päättää aviomiehestä, ja jos nainen ei halua naimisiin, hänet pakotetaan. Ympärileikkaamaton tai raiskattu nainen ei pääse naimisiin. Häntä pidetään käytettynä ja häpeänä yhteisölle. Miesten moniavioisuus on kuitenkin yleistä.

Perhe saa tyttärestä hyvät naimarahat ja avioitumisen jälkeen mies omistaa naisen. Naisen perhe ei voi puuttua edes miehen väkivaltaiseen käytökseen. Mies määrää lapsiluvun, ja yleensä perheet ovat suuria.

Suurperheen äiti ei voi käydä töissä, vaan hoitaa kodin ja lapset. Naisen ei odoteta kertovan omia mielipiteitään saati vastustavan miestään.

Roda ei voi hyväksyä sukupuolten eriarvoista kohtelua. – Naisten alistamisen on loputtava. Pitää ajaa asiaa ja uskoa muutokseen, Roda sanoo.

Oma tarina kertoo kehitysmaan arjesta

Suuri osa Rodan sukulaisista asuu Suomessa. Isäänsä hän ei ole nähnyt sen jälkeen, kun perhe pakeni Somaliasta. Joka kuukausi hän kuitenkin lähettää osan palkastaan isälle ja tämän uudelle perheelle Pohjois-Somalian maaseudulle. Roda haaveilee, että pääsisi vielä käymään synnyinmaassaan.

Omalla panoksellaan hän haluaa vaikuttaa suomalaisten asenteeseen ulkomaalaisia kohtaan. Hän haluaa kertoa avoimesti omasta kotimaastaan ja kokemuksistaan pakolaisena. – Siten voidaan lisätä suomalaisten tietoa ja ymmärrystä maata kohtaan, Roda sanoo. Ja rakentaa kaikille tasa-arvoista yhteiskuntaa, josta hän jo lapsena haaveili.

Reinan tarina: Perinteistä ulos – kyllä nainenkin ajaa autoa!

**Perulainen Reina ei suostu hyväksymään ajatusta,
että mies ja nainen eivät ole tasa-arvoisia.**

Reina on kahdeksanhenkisen perulaisen perheen tytär. Hän kävi peruskoulun ja myöhemmin valmistui myös yliopistosta. Kaikille perulaisille, varsinkaan tytöille, koulunkäynti ei ole itsestäänselvyys. Köyhimmissä perheissä kouluun pääsevät useimmin vain pojat.

Tytöille jäävät kotityöt ja pienempien sisarusten hoitamisvastuu. Kotona he myös valmistautuvat tulevaisuuteen: vaimon ja äidin rooliin.

Nunnakoulusta korkeakouluun ja yrityksen perustajaksi

Reinan vanhemmat toivoivat tyttärensä kouluttautuvan perinteiseen naisten ammattiin: ravintolatyöntekijäksi, sihteeriksi tai sairaanhoitajaksi. He laittoivat tyttärensä nunnakouluun ja toivoivat hänen omaksuvan kiltin ja kiitollisen elämänasenteen.

Reina arvelee, että jos ei olisi syntynyt varakkaaseen perheeseen, hän tuskin olisi päässyt kouluun alkuunkaan, vaan työskentelisi pellolla ja olisi jo ainakin kahden lapsen äiti.

Reina halusi kuitenkin muuta, ja haki korkeakouluun. Valmistuttuaan hän perusti oman yrityksen. Työ ei ollut helppoa. Reina kohtasi epäluuloja ja syrjintää sukupuolensa takia. Miehet arvostelivat ja epäilivät hänen johtamistaitojaan ja osaamistaan. -Vaikka nainen olisi papeiden mukaan työpaikkahaastattelun paras hakija, tulee hän sukupuolensa vuoksi monta sijaa jäljempänä, Reina kuvailee.

*”Johtamistaitojani epäiltiin,
koska olen nainen.
Olisiko minun pitänyt
pysyä vain kotona?”*

”Miksi nainen ei saa tehdä itsenäisiä päätöksiä?”

Perhe-elämää hallitsevat edelleen perinteiset machokulttuurin tavat. Nainen ei ole naisellinen, jos hän ei tee kotitöitä, ja jos mies auttaa, häntä pidetään huonona miehenä.

Erityisesti maaseudulla on tapana, että vanhemmat järjestävät tyttären häät ja valitsevat myös puolison. Avioliitto järjestetään n. 15 vuoden iässä. Vastuu tyttärestä siirtyy aviomiehelle. Avioitumisen jälkeen oletetaan, että tyttö keskeyttää koulun ja alkaa synnyttää lapsia.

Järjestettyjen avioliittojen takia tyttöjen itsemurhat ovat yleisiä. Usein tytöt pakenevat kaupunkiin ja piileskelevät perheeltään.

Naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta on yleistä. Jos nainen ei tottele miestä, saa mies lyödä ja huutaa. Jos tyttö raiskataan, mies saa rangaistuksen, mutta tyttöä hävetään ja pilkataan. Raiskattuja tyttöjä piilotellaan ja viedään muualle asumaan, jotta perhe välttyisi julkiselta häpeältä.

”Kerron suomalaisille kotimaastani, ja toivon, että ymmärrys köyhien ihmisten elämästä lisääntyisi.”

Väkivaltaisesta suhteesta ei silti ole helppo lähteä. Itsenäisen toimeentulon puute ja pelko kunnian menetyksestä estävät naisia hakemasta eroa.

Tyttöjä ja poikia kasvatetaan eri tavoin: pieniä tyttöjä hoidetaan ja pidetään silmällä, mutta aikuisen tyttären kanssa ei sovi tulla ongelmia. Sen sijaan pienen pojan ei uskota tarvitsevan kasvatusta, mutta kun hän kasvaa vanhemmaksi, häntä hoivataan ja huysätään. Miehillä on vapaus tehdä päätöksiä oman mielen mukaan, mutta naisten puolesta päättävät muut.

Reina kapinoi tätä asetelmaa vastaan. Hänen mielestään on väärin, että veli sai tehdä mitä halusi, mutta tytöt eivät. Ja vain siksi, että he ovat tyttöjä!

Viestinviejänä maailmojen välillä

Reina oli 16-vuotias, kun hän tapasi tulevan aviomiehenensä Perussa. 12 vuotta ensitapaamisen jälkeen hän muutti Suomeen. Vanhempien oli vaikea hyväksyä, että tytär valitsi ulkomaalaisen puolison.

Vähitellen vanhemmat hyväksyivät liiton ja etenkin isä ihastui tyttärensä uuteen kotimaahan. Äiti sen sijaan järkyttyi. Hänelle oli shokki nähdä suomalaisia tyttöjä juomassa olutta ja ostamassa kaupasta, mitä haluavat.

Reina on kertonut äidilleen ja muulle perheelleen elämästä tasa-arvoisessa yhteiskunnassa. Äiti on alkanut ymmärtää, että nainenkin voi käydä työssä, tehdä päätöksiä ja olla mukana yhteiskunnan toiminnassa. -Uusiin kulttuureihin tutustuminen avaa silmiä, Reina sanoo.

Monikulttuurisena naisena Reinalla on tärkeä rooli viestinviejänä maailmojen välillä. Suomalaisille hän voi kertoa kotimaastaan ja siten lisätä ihmisten ymmärtämystä köyhien maiden tilanteesta.

Hän voi välittää tietoa ja ajatuksia muille perulaisille ja tukea siten kotimaansa kehitystä. Erityisesti hän haluaa parantaa naisten asemaa ja tehdä työtä tasa-arvon toteutumiseksi. Kenties tulevaisuus tuo Reinalle mahdollisuuden tehdä työtä naisten oikeuksien puolustajana myös Perussa.

Fariman tarina: Kehitys alkaa tyttöjen koulutuksesta

Fariman mielestä Afganistanin parlamentissa olevat naiset ovat pelkkiä symboleja. Todellista sananvaltaa heillä ei ole.

Farima ei muista paljoa elämästä Afganistanissa, sillä hän oli viisivuotias, kun perhe muutti isän työn takia ulkomaille. Poliittisista syistä paluu kotimaahan ei ollut enää mahdollista ja perhe haki turvapaikkaa Suomesta. Farimalla on Afganistanissa edelleen sukulaisia ja tuttavita, vaikka moni lähtikin maasta 1990-luvun levottomuuksien ja sodan takia.

1980-luvun alkupuolelle saakka naiset saivat Afganistanissa kouluttautua ja käydä töissä melko vapaasti, mutta talebanien hallinnon aikaan naisten koulunkäynti kiellettiin. Monet uhkarohkeat, aiemmin opettajina toimineet naiset, opettivat tyttöjä salaa kotonaan. Kun talebanien hirmuhallinto syrjäytettiin 2000-luvun alussa, tytöt ja naiset saivat palata kouluun ja työelämään.

Naisten ja miesten välinen epätasa-arvo näkyy edelleen monessa asiassa. Naiset eivät koskaan ole johtavassa asemassa, olipa kyse minkälaisesta työstä tahansa.

Muutamit parlamentissa olevat naiset ovat tosiasiasa hyvin alisteisessa asemassa, eikä heillä ole sananvaltaa. Fariman mielestä naiset ovat parlamentissa lähinnä symboleita, kun Afganistan haluaa antaa länsimaille hyvän kuvan itsestään.

Tytöt tekevät työtä

Afganistanissa lasten koulunkäynti riippuu perheen varallisuudesta. Yleisesti kouluttautumista arvostetaan ja muista menoista tingitään, jotta lapset saadaan kouluun. Köyhissä perheissä koulutetaan kuitenkin useimmin vain pojat. Tytöt jäävät kotiin auttamaan kotitöissä ja sisarus-ten hoitamisessa.

Pienituloisissa perheissä tytöillä on tärkeä rooli perheen toimeentulon hankkimisessa. Työpanos nähdään arvokkaampana kuin koulunkäynti. Lapset kerjäävät kaduilla

*”Jos tyttö ei ole avioituessaan neitsyt,
hänet voidaan kivittää kuoliaaksi.
Pelkät huhut riittävät.
Meidän pitää ajaa naisten oikeuksia vahvemmin.”*

”Koulutus on ainoa keino katkaista köyhyyden kierre.”

tai tekevät myyntiin käsitöitä ja leivonnaisia. Myös tytön avioituminen tuo perheelle tuloja: vanhemmat saavat nuoresta, 12-13 -vuotiaasta työstä, hyvät naimarahat, kun tytär naitetaan ikäistään vanhemmalle miehelle.

Lapsiavioliitot ovat yleisiä etenkin maaseudulla. Tyttö saatetaan naittaa heti, kun kuukautiset ovat alkaneet. Kaupungissa tyttöjen naimisiinmenoiikä on korkeampi, ja varsinkin koulutetut tytöt voivat avioitua vasta myöhemmin, noin 20 vuoden ikäisinä. Kolmekymmentävuotias nainen on kuitenkin jo liian vanha naimisiin.

– Lapsikuolleisuus on Afganistanissa yksi maailman korkeimmista. Korkean kuolleisuuden takia lapsia halutaan saada niin usein kuin mahdollista. Tarvitaan perhesuunnittelua, palveluita ja tietoa oikeuksista, Farima sanoo.

Kaupungissa perhesuunnittelu on lisääntynyt, vaikka terveydenhuollon palveluissa on edelleen suuria puutteita. Fariman isovanhemmilla oli paljon lapsia, mutta jo hänen vanhempiansa sukupolven aikana lapsiluku on pienentynyt. Farimalla itsellään on vain yksi veli.

Vanhemmat päättävät aviomiehestä - mies vaimonsa elämästä

Farima kertoo, että Afganistanissa avioliitto ja perheen perustaminen tapahtuvat edelleen perinteisin menoin. Perheet järjestävät avioliiton tai ainakin päättävät lapsen kumppanista. Seurustelu ei ole tunnettu tapa. Voi kuitenkin olla, että tyttö ja poika ovat tutustuneet yliopistossa, ja jos vanhemmat hyväksyvät liiton, se voidaan järjestää.

Turvallisin vaihtoehto on etsiä kumppani suvun sisältä. On yleistä, että serkukset menevät naimisiin keskenään. Näin vanhemmilla on varmuus siitä, minkälaiseen per-

heeseen lapsi avioliiton kautta sitoutuu.

Ei riitä, että tyttö ja poika rakastavat toisiaan, vaan myös perheiden on tultava keskenään toimeen. Fariman tuttavapiirissä on tapauksia, joissa tyttö ei ole halunnut mennä perheen valitseman miehen kanssa naimisiin. Tytön elämää vaikeutetaan niin paljon, ettei hänellä ole lopulta muuta vaihtoehtoa, kuin ottaa mies, joka hänelle määrätään.

Tytön on oltava neitsyt avioliittoa solmittaessa, muuten hänet voidaan kivittää tai tappaa muulla tavalla. Jopa huhupuheen kohteena oleva tyttö on hengenvaarassa, olivatpa huhut totta tai eivät. Afganistanissa on edelleen tapana, että joku sukulaisista käy häyön jälkeen tarkistamassa lakanoista, onko tyttö ollut neitsyt.

Väkivalta on yleistä ja hyväksyttyä

Naisen rooli on Afganistanissa hyvin koti- ja perhekeskeinen. Naisen tehtävänä on hoitaa koti ja lapset. Avioerot ovat harvinaisia. Naiset mieluummin elävät huonossa liitossa, kuin ottavat suvun ja yhteiskunnan vihat niskoilleen. Avioeron ottaminen on häpeällinen teko, eikä miehkään yleensä eroa, vaan menee uusiin naimisiin. Miehellä on oikeus pitää samaan aikaan useampia vaimoja.

Farima kertoo, että Afganistanissa naisiin kohdistuva väkivalta kaikkine mahdollisine muotoineen on edelleen yleistä ja hyväksyttyä. Jos nainen on aiheuttanut häpeää perheelleen, esimerkiksi joutunut raiskatuksi, hän mieluummin tappaa itsensä, ennen kuin isä, veli tai mies ehtii tappaa hänet. Perheen sisäisistä asioista ei puhuta, ja miehellä on oikeus kohdella vaimoan miten tahtoo.

Raiskattu nainen saa maineen käytettynä naisena. Koko perheen kunniaa on häpäisty. Avioituminen on silloin lä-

hes mahdotonta, koska vaimoksi halutaan vain neitsyitä. Näissä tapauksissa perhe voi yrittää naittaa tytön vanhemmalle miehelle. Jos se ei onnistu, naisen kohtalona on kuolema.

Koulutettu tyttö on sijoitus

Fariman täti on ajanut aktiivisesti naisten oikeuksia Afganistanissa. Hänet haluttiin vaientaa ja täti on ollut jo vuosia vankilassa. Käytännössä sananvapaus ei toimi muissakaan asioissa.

Farima kuitenkin uskoo, että naisten yhteiskunnallinen aktivoituminen ja osallistuminen lisääntyvät, vaikkakin pikkuhiljaa. Ulkomaalaisten painostus saa joskus aikaan myönnytyksiä ja helpotusta naisten elämään. Silti tasa-arvon ja ihmisoikeuksien puolustajia uhkaillaan jatkuvasti.

– Niin kauan, kuin naiset eivät ole mukana yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, ei parannusta voi tapahtua. Naiset koetaan edelleen uhkana Afganistanissa, sanoo Farima.

Farima korostaakin, että tyttöjen koulutus on avainasemassa yhteiskunnan kehittämisessä. Jos tyttö ei opi lukemaan, hän ei myöskään tiedä, eikä osaa ajaa oikeuksiaan. Myös terveydenhuollon puute vaikuttaa naisten elämään ja näkyy korkeana lapsi- ja äitiyskuolleisuutena. Usein

mies päättää, koska vaimo voi hakeutua terveysasemalle.

Kokemuksestaan hän tietää, että koulutetut tytöt osavat paremmin huolehtia itsestään ja perheistään, menevät myöhemmin naimisiin ja saavat vähemmän ja terveempiä lapsia. He myös jakavat tietojaan ja osaamistaan muille ja lähettävät myös omat lapsensa kouluun.

Kulttuuria kunnioittaen muutokseen

Vaikeuksista huolimatta afganistanilaisilla on positiivinen ja toiveikas elämänasenne. Yli 50 vuotta kestäneen sodan jälkeen kurjissa oloissa elävät ihmiset jaksavat olla optimistisia tulevaisuuden suhteen.

Suomessa hyvinvoivan elämän kaikki puitteet ovat olemassa, mutta silti monet voivat huonosti. Farima haluaisi viedä Suomessa oppimaansa mukanaan Afganistaniin, ja tuoda mukanaan elämänmyönteisyyttä Suomeen.

Farima ei halua saarnata afganistanilaisille naisten aseman parantamisesta, vaan yrittää kulttuuriaan kunnioittaen lähestyä asioita pehmeämmällä tavalla. Hän ehdottaa, että kehitystä voisi juurruttaa ihmisten asenteisiin, esimerkiksi kertomalla Suomen tasa-arvohistoriasta ja terveysvalistuksesta. Tuhansia vuosia vanha patriarkaalinen kulttuuri ei muutu nopeasti, mutta oikealla tavalla lähestymällä asenteita voidaan muuttaa ja saada aikaiseksi positiivista kehitystä.

Adivan tarina: ”Maksoimme, että pääsisimme Eurooppaan. Laiva ei koskaan tullut.”

**Irakilainen Adiva myi koko omaisuutensa,
jotta vainottu perhe pääsisi turvaan kotimaastaan.**

Adiva on mielestään erilainen kuin muut irakilaiset naiset. Hänen äitinsä oli islaminuskoinen, mutta isä ja veljet kommunisteja. Myös Adiva kiinnostui politiikasta, naisten oikeuksista ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

Kaikki perheen lapset kävivät koulua. Adivan lapsuudessa tytöt ja pojat kävivät eri kouluja, eivätkä eri sukupuolta olevat lapset edes leikkineet keskenään. Pojilta odotettiin, että he opiskelevat ja pääsevät hyvään ammattiin. Äidin painostuksesta Adivan veli opiskeli lääkäriksi.

Adiva itse kävi 12 vuotta koulua ja teki sen jälkeen töitä ompelijana. Isän jäätyä eläkkeelle Adiva pääsi isänsä paikalle toimistotöihin.

Nuoresta työstä saakka Adiva ajoi naisten asioita, ja osallistui mielenosoituksiin. Vaikka naisia on politiikassa nykyään enemmän, ei heillä kuitenkaan ole todellista valtaa. -Naisia otetaan politiikkaan vain, jotta voitaisiin sanoa, että Irak on tasa-arvoinen maa, Adiva sanoo.

Sisko teki itsemurhan kunnian tähden

Irakissa mies saa tehdä naiselle mitä tahtoo, eikä naisen pahoinpitelemisestä, raiskaamisesta tai murhaamisesta joudu vankilaan. Adiva pitää itseään onnekkana, että hänen omassa perheessään naisia kunnioitettiin. Isä ja veljet eivät koskaan käyttäneet väkivaltaa.

Irakissa raiskaus on niin suuri häpeä, että useimmiten nainen tappaa itsensä. Muuten isä tai veli tekee sen. Jos mahdollista, nainen ei kerro raiskauksesta kenellekään. Hän mieluummin maksaa lääkärille, jotta hänet ommeltaisiin niin, että neitsyys voitaisiin todeta.

Pakkoavioliitot ovat yleisiä, samoin naisten itsemurhat. Monet naiset polttavat itsensä, kun eivät jaksakaan elää väkivaltaisessa parisuhteessa. Näin kävi myös Adivan sisarelle.

Sisaren menetys jätti Adivan sydämeen syvän haavan. Toinen sisar joutui pakkoavioliittoon. Nyt Adiva yrittää muuttaa sisarensa asenteita, ettei sisarentytär joudu kokemaan samaa kohtaloa.

Pakeneminen kesti vuosia

Adiva oli 20-vuotias, kun hän rakastui tulevaan mieheensä. Mies oli poliitikko ja he tapasivat salaa useita vuosia. Isä ei hyväksynyt suhdetta, koska mies ei ollut rikkaasta perheestä. Veli kuitenkin auttoi pariskuntaa.

Naimisiin mentyään Adiva, hänen miehensä ja veli joutuivat vaikeuksiin poliisin kanssa. Syynä oli poliittinen aktiivisuus. Vainon takia perhe joutui jatkuvasti piileskelemään. Esikoispojan synnyttyä tilanne kärjistyi niin, että Adivan ja hänen miehensä oli vaihdettava henkilöllisyyttä.

Suku oli tyytyväinen, kun ensimmäinen lapsi oli poika. Pojan ollessa neljävuotias Adiva tuli uudestaan raskaaksi. Raskaus ei ollut toivottu: rahatilanne oli huono, eikä sairaalaan voinut väärillä henkilöllisyydennäköillä mennä.

Vuonna 1991 alkoi sota, ja perhe pakeni Iraniin. Mies ei tullut enää mukaan, kun Adiva palasi lasten kanssa vielä kerran kotimaahan. Nainen teki ahkerasti töitä säästääkseen Eurooppaan lähtöä varten.

Perhe myi omaisuutensa, ja päätyi Tallinnaan. Paikallinen mafia lupasi kuljettaa heidät turvaan, mutta veikin

rahat ja telkesi hylättyyn vankilaan. Siellä heitä ja useita muita pakolaisia pidettiin vangittuina ilman ruokaa ja vettä.

Kun heidät lopulta vapautettiin, Adivan mies jätti perheensä.

Hitaasti kohti naisten oikeuksia

Vuonna 1993 Adiva lapsineen sai oleskeluluvan Suomesta, mutta elämä ei ollut helppoa. Adiva oli yksinhuoltaja, eikä osannut englantia, saati suomea. Veli pyysi heitä palaamaan Irakiin, mutta sodan ja vainojen takia Adiva ei

uskaltanut. Tärkeämpää oli pitää lapset turvassa.

Nyt Adiva on asunut Suomessa 16 vuotta. Hän haluaa viedä oppimansa tasa-arvon kotimaahansa ja kertoo Irakissa asuville sukulaisilleen ja tuttavilleen asiasta. Ystävät kotimaassa yrittävät ajaa naisten oikeuksia, mutta vaikeuksia on jatkuvasti. Kun naiset perustivat turvakodin, miehet tulivat ja hajottivat sen.

Adiva kertoo, että naisten tietoisuus omista oikeuksistaan ja yhteiskunnallinen osallistuminen ovat kuitenkin lisääntyneet. Aikaisemmin he eivät osanneet edes haaveilla oikeudenmukaisemmasta elämästä.

”Monet naiset polttavat itsensä, koska eivät jaksa elää väkivaltaisessa suhteessa. Naiset tarvitsevat tietoa, turvaa ja uskoa paremmasta.”

Dawin tarina: ”Jos lähetät vanhempasi vanhainkotiin, olet huono lapsi.”

**Perhe on tärkeä ja sitä kunnioitetaan.
Yksinäisyys on Thaimaassa tuntematon käsite.**

Daw vietti lapsuutensa Thaimaan pääkaupungissa Bangkokissa. Hän ja kolme vanhempaa sisarusta kävivät koulua äidin hoitaessa omaa kauneussalonkia ja isän toimiessa asunnonvälittäjänä.

Usein lapset joutuvat koulun jälkeen auttamaan vanhempiaan elannon hankkimisessa varsinkin, jos perhe on köyhä. Thaimaassa kuitenkin suurin osa lapsista pääsee kouluun, sillä julkisen koulun käyminen on halpaa.

Maaseudulla koulunkäyntiä vaikeuttavat pitkät välimatkat ja opettajapula. Toisaalta maaseudulla koulupukujenkin ostaminen on kallista, sillä kouluttautumattomien vanhempien ainoa elinkeino on maanviljely.

Maanviljely vaatii työvoimaa, ja perheet ovat suuria, lapsia saattaa olla jopa kymmenen. Paineet elannon hankkimiseksi ovat kovat. Lapsilla on tärkeä rooli kotitöiden jakamisessa.

Tiedon puute luo epätasa-arvoa

Daw kertoo ylpeänä hallituksen uudesta terveysohjelmasta, jonka ansiosta yhä useampi lapsi pääsee terveydenhuollon piiriin. Ohjelma takaa, että kaikki lapset rokotetaan koulussa ilmaiseksi. Tiedon puutteen takia monet eivät silti tiedä heille kuuluvista oikeuksista ja jäävät vaille tasa-arvoista kohtelua.

Sivistys ei ole jakaantunut tasaisesti. Kaupungeissa naiset kouluttautuvat ja ovat myös työssä kodin ulkopuolella. Vanhat perinteet kuitenkin elävät erityisesti maaseudulla. Niiden mukaan naisen paikka on kotona ja mies on perheen pää, joka elättää perheen.

Vaikka naiset ovat nykyisin aktiivisesti mukana poli-

tiikassa, on enemmistö yhteiskunnallisista vaikuttajista Thaimaassa edelleen miehiä.

Järjestöt mukana kehityksessä

Daw kertoo, että Thaimaassa rehottaa korruptio, joka ylläpitää köyhyyttä ja rikollisuutta. Juuri köyhyys ajaa ihmisiä epätoivoisiin tekoihin. Hallitus ei pysty tekemään tilanteelle mitään.

Kansalaisjärjestöjen toiminta on lisääntynyt ja uusia järjestöjä, jotka tukevat ja auttavat vaikeuksissa olevia ihmisiä, perustetaan. Järjestöillä on merkittävä rooli yhteiskunnan kehityksessä. Monet eivät luota viranomaisiin ja siksi järjestöjen puoleen on helpompi kääntyä.

Daw on varma, että koulutusta lisäämällä saataisiin aikaan merkittäviä muutoksia. Koulutus on ainoa ratkaisu katkaista köyhyyden ja korruption kierteet. Köyhyyden takia monet ajautuvat prostituutioon. Lapsia, sekä tyttöjä että poikia, pakotetaan seksibisnekseen.

Perheen kesken

Perinteiset tavat ovat suuressa arvossa: Seurustelua ennen avioliittoa pidetään epäsovivana. Tyttöjen on avioituessa oltava neitsyitä.

Seurustelu ei ole koskaan vain kahden välinen asia, vaan kyse on myös molempien perheistä. Vaikka vanhemmat eivät järjestäkään lastensa avioliittoja, he ohjailevat ja neuvovat kumppanin valinnassa. Sama varallisuustaso on tärkeää tasapainoisen suhteen luomiseksi.

Daw painottaa perheen tärkeyttä thaimaalaisessa kult-

tuurissa. Thaimaassa ei tunneta sanaa 'yksinäisyys', sillä thaimaalaiset ovat tottuneet olemaan lähellä toisiaan, eivätkä he tarvitse henkilökohtaista omaa tilaa samalla tavalla kuin esimerkiksi suomalaiset. Thaimaassa ajatellaan lasten olevan huonoja ja kiittämättömiä, jos he laittavat vanhempansa vanhainkotiin.

Side vanhempien ja lasten välillä on vahva, ja vaikeatkin asiat jaetaan perheen kesken.

Monikulttuurisuus on henkistä pääomaa

Daw pitää monikulttuurista taustaansa vahvuutena, jonka avulla hän näkee asioita avarammin. Kun on läpikäy-

nyt kulttuurishokin, seuraavaan on helpompi suhtautua. Henkinen kokemus lisääntyy monikulttuurisuuden myötä.

Tieto lisää ymmärrystä, mutta silti monikulttuurisuustyötä täytyy tehdä hienovaraisesti. Eri ympyröissä kulkevien ihmisten on vaikea mennä puhumaan ja opettamaan muille, kuinka heidän tulisi elää ja toimia. Oman esimerkin avulla voi kuitenkin tehdä paljon.

Daw toivoo ja uskoo, että uusi sukupolvi voi viedä Thaimaan demokraattista kehitystä vauhdikkaammin eteenpäin. Avainsana on koulutus.

Chantal in tarina: Köyhyyden keskeltä kouluun

Kamerunilainen Chantal tietää, että vaikka koulutusta arvostetaan, äärimmäinen köyhyys pakottaa lapset tekemään työtä.

Chantal haki Suomeen opiskelemaan, ja tuli hyväksytyksi. Myös hänen siskonsa ja veljenpoikansa pääsivät Suomeen jatkamaan opintojaan. Kamerunissa kouluun meno ei ole pakollista, vaan vanhempien vastuulla. Koulutusta arvostetaan ja siksi lapset halutaan kouluttaa.

Köyhillä perheillä ei kuitenkaan ole varaa lähettää kaikkia lapsia kouluun, jolloin useimmiten tytöt ovat niitä, jotka jäävät kotiin auttamaan äitiään. Jos kotona tarvitaan apua, muutkin lapset voivat joutua keskeyttämään koulunkäynnin.

Kylä yhtä suurta perhettä

Chantalilla on seitsemän sisarusta, mutta kuten afrikkalaisessa kulttuurissa yleensä, koko lähisuku on yhtä perhettä. Chantal kutsuu serkkujaankin siskoiksi ja veljiksi.

Kamerunissa on satoja eri heimoja, jotka jokainen muodostavat oman kylänsä. Kylä muodostaa suuren perheen, jossa ei ole rajoja tai suomalaisittain ymmärrettyä vieraskoreutta. Kaikkia autetaan. Jos omat vanhemmat eivät tarvitse apua kotitöissä, lapset auttavat töissä muissa perheissä. Palkkaa työstä ei makseta.

Lapset tekevät paljon työtä, mutta se ei estä heitä leikkimästä. Chantal muistelee kylänsä perinnettä, johon hän lapsena osallistui. Täysikuun aikaan lapset tanssivat ja lauloivat ja pitivät vanhemmalle väelle esityksiä, joista kiitokseksi he saivat jotain makeaa tai pienen esineen.

Kamerunissa tyypillisesti naiset hoitavat kodin ja ruoka-huollon. Miehet hoitavat karjan ja raskaan maanviljelyn. – Maaseudulla talot eivät ole koskaan tyhjiä, koska miehet eivät halua naisten lähtevän palkkatöihin. Naisten on oltava kotona ja miehen velvollisuus on mennä töihin, muuten miehen kunnia kärsii, Chantal kertoo.

Kuka puuttuisi väkivaltaan, kun siitä ei puhuta?

Aikaisemmin järjestetyt avioliitot olivat Kamerunissa yleisiä, mutta nykyään jokainen saa valita kumppaninsa itse. Puolison valinta riippuu perheestä ja sen uskonnosta. Tärkeintä on vanhempien kunnioittaminen. Seurustelu hoidetaan salaa, katseilta näkymättömissä.

Tyttöjen ei tarvitse mennä nuorena naimisiin, ja joskus vanhemmat kieltävät tyttöä avioitumasta, ennen kuin hän on suorittanut koulunsa loppuun. Tosin hyvin köyhät perheet, joilla ei ole varaa laittaa tyttöä kouluun, yrittävät saada tytön naimisiin. Näissä tapauksissa mies ostaa vaimon tämän perheeltä.

Avioerot kamerunilaisessa kulttuurissa ovat harvinaisia. Jos pariskunta on mennyt kirkossa naimisiin, avioeroa ei

myönnetä. Mies voi ottaa itselleen uuden vaimon, mutta eroa ei tehdä. Jos nainen jättää miehensä, kaikki tietävät, että nainen on yhä naimisissa, eikä mahdollisuutta uuteen suhteeseen ole. Kukaan ei halua ottaa ”toisen vaimoa”.

Perheväkivalta tulee harvoin ulkopuolisten tietoon. Jos väkivaltaa ilmenee, asiasta neuvotellaan ja mies saattaa joutua maksamaan naisen perheelle hyvityksen. Raiskaukset eivät ole hyväksytyjä, ja niistä rangaistaan.

Naiset mukaan päätöksentekoon

Kamerunissa naiset eivät ole päässeet mukaan johtaviin aseisiin yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Naisia on parlamentissa, mutta ei päättävissä elimissä.

Maaseudulla asiat hoidetaan oman heimon sisällä, ja ne viedään kylänoapäällikölle, joka tarvittaessa esittää asiansa heimopäällikölle. Sitä ennen miehet keskustelevat asiasta omassa ryhmässään, ja naiset omassaan.

Chantal ei ole kahden opiskeluvuotensa aikana käynyt kotonaan, koska matkustaminen on kallista. Nainen valmistuu vuoden päästä sosionomiksi. Hän opiskelee ja työskentelee englannin kielellä, suomea hän ei juuri osaa.

Hän pitää yhteyttä perheeseensä nettivideopuheluin ja lähettää heille vaatteita postitse. Hän jäisi mielellään Suomeen töihin opintojen jälkeen. Koulutettuna naisena hänellä olisi paljon annettavaa myös omassa kotimaassaan.

*”Abortit ovat kiellettyjä
ja siksi naiset tekevät niitä salaa.
Useimmiten nainen kuolee,
koska apu tulee liian myöhään.”*

Ayshan tarina: ”Te autoitte vaimoani ottamaan avioeron. Minä tapan teidät kaikki.”

**Irakilaiselle Ayshalle ei ollut helppoa olla
naisjärjestön työntekijä ja poliitikon vaimo.**

Aysha syntyi 1950-luvulla Suleimanian kaupungissa. Perhe oli iso, sillä äidin ja isän lisäksi hänellä oli yksi sisko ja kymmenen veljeä. Isä kannusti lapsia käymään koulua, jotta he oppivat lukemaan ja kirjoittamaan.

Aysha kertoo, että hänen ikäpolvestaan peruskoulun kävivät kaikki. Sitten sotien jälkeen tytöt eivät ole päässeet kouluun tai perheet ovat niin köyhiä, ettei heillä ole varaa kouluttaa lapsiaan. Aysha, ja hänen kaksi veljeään, jatkoivat peruskoulun jälkeen opiskelua ja valmistuivat ammattiin. Muut veljet jatkoivat isän kangaskauppaa. Äiti oli kotirouvana.

Aysha kävi sekä lukion että ammattikorkeakoulun, ja valmistui vuonna 1980 opettajaksi. Samoihin aikoihin koulutus tuli pakolliseksi kaikille naisille. 1980-luvun alussa iltakoulun aloittaneet naiset eivät olleet lapsuudessaan saaneet tai voineet käydä koulua, ja nyt se oli pakollista.

Aamuisin Aysha opetti lapsia, ja aikuisryhmä tuli iltapäivällä. Hän toimi aikuisryhmän rehtorina ja samalla opettajana. Päivät olivat pitkiä, mutta palkka sitäkin parempi. Hän asui ystävättäriensä kanssa viikot maalla yhteisasunnossa, ja viikonlopuksi hän meni kaupunkiin kotiin.

Nuoresta tyttärestä maksetaan

Pian opettajaksi valmistumisen jälkeen Aysha meni naimisiin. Pariskunta sai kolme lasta, kaksi poikaa ja tytön. Aysha ja hänen miehensä olivat rakastavaisia ja päättivät itse avioitumisesta. Sitten vanhemmat ovat alkaneet

järjestää lapsilleen avioliittoja, eikä naisilla ole samanlaisia vapauksia.

Maalla tyttöjen naimisiinmenoikä on alempi kuin kaupungissa. 25-vuotiaasta pidetään jo vanhana piikana, ja kauhistellaan, miksi tämä ei ole naimisissa.

Aysha kertoo, että usein perheet sopivat avioliitosta. Tytön mielipidettä ei juuri kuunnella. Vanhemmat miehet ostavat tyttäriä aviopuolisoikseen. Kauniista ja nuoresta tytöstä perhe saa parhaimmat rahat.

Ei ole epätavallista, että jos tyttö raiskataan, tytön perhe ottaa raiskaajalta rahat ja tappaa tyttärensä. Moniaviolisuus on yleistä ja miehellä voi hyvinkin olla neljä vaimoa.

Auttajat hengenvaarassa

Irakissa Aisha oli aktiivinen järjestötoimija. Hän työskenteli naisjärjestössä ja työ oli vaarallista. Naisjärjestöillä ei ollut samanlaisia sananvapauksia kuin muilla, yleensä miesten perustamilla järjestöillä.

Naisjärjestö teki kuitenkin salaa monia asioita, kuten ylläpiti turvakotia. Aysha joutui usein vaaralliseen tilanteeseen, kun miehet tulivat aseiden kanssa etsimään tyttäriään ja vaimojaan. Järjestön toimisto sijaitsi eri paikassa kuin turvakoti, joten työntekijät sanoivat miehille, että heillä ei ollut tietoa naisista.

Kun turvakotipaikat olivat täynnä, työntekijät majoittivat tappouhkauksen saaneita naisia koteihinsa. Aysha auttoi naisia hakemaan avioeroa oikeudessa. Naisen hakeman avioeron saaminen on Irakissa vaikeaa ja harvi-

”Naisten oikeus käydä koulua on kiinni poliittisista päättäjistä. Joskus koulunkäynti kiellettiin, joskus se oli pakollista kaikille.”

naista. Työntekijät saivat tappouhkauksia, heitä nimiteltiin ja heitä syytettiin perheen ongelmista.

Vaino ajoi pakolaiseksi

Vuonna 1994 Aysha ja hänen perheensä pakenivat Irakista. Saddam Husseinin joukot vainosivat Ayshan miestä tämän poliittisen toiminnan takia. Mies oli kaksi kertaa vankilassa, kunnes pakeni vuoristoon. Elämä oli pelkoa ja piileskelyä. Ainoa vaihtoehto oli lähteä maasta.

Perhe pakeni Turkkiin, jossa he asuivat kaksi vuotta. Turkissa perhe otti yhteyttä YK:n työntekijöihin, jotka haastattelujen jälkeen auttoivat turvapaikan hakemisessa. Perhe saapui Suomeen vuonna 1996. Lapset olivat 12, 9- ja 3-vuotiaita.

Suomessa kaikki oli erilaista. Aysha kävi suomen kielen kurssilla ja töissä koulunkäyntiavustajana. Mies oli useassa työpaikassa, kunnes perusti oman ravintolan.

Tasa-arvon siemeniä kotimaahan

Aysha halusi jatkaa järjestötoimintaa. Yhdessä muiden irakilaiden naisten kanssa he perustivat yhdistyksen, joka auttaa ja tukee vaikeuksissa olevia naisia. Nyt perhe on asunut Suomessa 13 vuotta. Sodan ja väkivaltaisuuksien takia vierailut kotimaassa ovat olleet harvassa.

Aysha haluaa vaikuttaa kotimaansa tilanteeseen, ja erityisesti naisten ja lasten asemaan. Sotien takia köyhyys on lisääntynyt ja kuilu köyhien ja rikkaiden välillä on valtava.

Aysha on silti ylpeä kotimaastaan. Hän toivoo, että myös suomalaiset ymmärtäisivät ja näkisivät maan hyviä puolia. Irakilaisessa kulttuurissa perhe ja suku ovat tärkeitä, ja heidän kanssaan ollaan läheisissä väleissä.

– Ketään ei jätetä yksin, Aysha korostaa.

”Kuilu rikkaiden ja köyhien välillä on valtava. Köyhät elävät äärimmäisessä kurjuudessa. Tavallisia ihmisiä ei ole.”

Ishan tarina: Avointa dialogia monikulttuurisuuteen

**Filippiiniläisen Ishan ystävät ovat karvaasti pettyneet
ulkomaalaisten aviomiesten suuriin lupauksiin.**

Isha oli 25-vuotias, kun hän saapui Suomeen. Hän kävi Filippiineillä yliopiston ja sai stipendin jatko-opiskelua varten. Lähes kaikki lapset Filippiineillä käyvät ainakin peruskoulun ensimmäiset luokat, ja myös syrjäisellä maaseudulla lapsilla on mahdollisuus ala-asteen käymiseen. Yleensä peruskoulu on maksuton, ja opetus tapahtuu vaikka puun alla, jos koululuokkaa ei ole.

Ellei kaikkia lapsia ole varaa kouluttaa, vanhin lapsi perheestä, olipa hän poika tai tyttö, saa jatko-opintomahdollisuuden.

Verrattuna useimpiin muihin kehitysmaihin, naisilla on vahva asema Filippiineillä. Useimmiten nainen tekee päätökset lapsen koulutuksesta. Perinteiset roolit ovat silti selkeät: nainen hoitaa kodin ja lapset, ja mies käy töissä. Jokainen saa itse valita kumppaninsa, ja naimisiin mennään kahdenkymmenen ikävuoden tienoilla.

”Väkivalta on yhteiskunnallinen ongelma”

Katolisessa maassa ehkäisyn käyttö ja abortin tekeminen ovat kiellettyjä. Se, ettei lapsilukuun voi itse vaikuttaa, aiheuttaa paljon turhia kuolemia. Köyhissä perheissä suuren lapsikatraan elättäminen ja kouluttaminen on vaikeaa, ja lapset joutuvat osallistumaan elannon hankkimiseen. Lapsia halutaan myös vanhuuden turvaksi.

Lapset asuvat kotona niin kauan kuin voivat, joskus naimisiinmenon jälkeenkin. Jos molemmat vanhemmat käyvät töissä, kotiin saatetaan ottaa apulainen. Kotiapulaiset tulevat usein vielä köyhemmistä perheistä. Monet pienetkin lapset kulkevat äitiensä mukana siivoamassa.

Avioliitossa naiselle asetetaan korkeita kunniallisuuden

vaatimuksia. Miesten irtosuhteisiin suhtaudutaan vapaammin. Avioeron ottaminen ei ole hyväksyttyä.

Filippiineillä naisten väkivaltainen kohtelu on kielletty – jos se tapahtuu kodin ulkopuolella. Perheen sisäiseen väkivaltaan ei puututa. Ishan mielestä väkivalta pitäisi tiukasti tuomita ja kieltää. Väkivalta ei ole yksityisasia, vaan iso yhteiskunnallinen ongelma. Uhreille pitäisi tarjota mahdollisimman pian apua ja tukea.

Nykyisin monet hakevat parempaa elämää ulkomailta ja monikulttuuriset avioliitot ovat lisääntyneet. Paremman elämän toivossa solmittu avioliitto voi kuitenkin olla iso riski. Isha tuntee useita Suomessa asuvia filippiiniläisnaisia, joiden avioliitto suomalaisen miehen kanssa ei ollutkaan kuvitelmien ja lupauksen mukainen.

Monikulttuurisuus luo tasa-arvoa

Monikulttuurisella naisella on tärkeä rooli vaikuttajana ja eri kulttuureita yhdistävänä linkkinä. Kulttuurien välisen onnistuneen vuorovaikutussuhteen luominen on askel kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. Isha on pahoillaan monien aasialaisten naisten saamasta huonosta maineesta Suomessa.

Negatiivisia asenteita, ennakkoluuloja ja tiedon puutetta on paljon. Moniarvoisen yhteiskunnan rakentaminen edellyttää avointa dialogia ja keskustelua eri kulttuurien välillä.

Molemminpuolinen ymmärrys on 2000-luvulla lisääntynyt. Nyt erinäköisen on helpompi kävellä kadulla ilman, että häntä osoitellaan ja tuijotetaan. On helpompi kuulua joukkoon.

Razian tarina: ”Kunpa Pakistanissa naisilla olisi turvallisempaa”

**Pakistanissa Razian perhe eli jatkuvassa hengenvaarassa.
Isä menehtyi, koska lääkkeisiin ei ollut varaa.**

Razia syntyi köyhään pakistanilaiseen perheeseen 1980-luvun puolivälissä. Vaikka perhe oli köyhä, lasten kouluttaminen oli tärkeää vanhemmille. Raziakin sai käydä koulua 12 vuotta.

Elämä Pakistanissa oli vaikeaa. Kristitty perhe asui muslimialueella, jossa he vähemmistöuskonnon edustajina joutuivat jatkuvasti vainotuiksi. Razia vietti aikaansa koulun jälkeen pääasiassa kotona. Vihamielisen uhkailun ja vainoamisen takia olisi ollut vaarallista liikkua ulkona.

Kristittynä Razian ei tarvinnut pukeutua perinteiseen burka-kangasasuun, mutta ihmiset tuijottivat häntä ja levivätkin juoruja.

Lopulta vanhin veli pakeni Suomeen. Tarkoituksena oli, että koko perhe hakee turvapaikkaa, mutta kauan sairastellut isä ehti menehtyä. Sairaalahoittoon ja lääkkeisiin ei ollut varaa.

*”Naisten väkivaltaiseen
kohteluun ei tarvita syytä.
Ei se ole normaalia!”*

Turvaa ja ihmisoikeuksia

Suomeen Razia tuli aluksi opiskelijana. Myöhemmin myös äiti ja nuorempi veli pääsivät turvaan Pakistanista. Paluuta kotimaahan ei ole, koska perhe on uhattu tappaa.

Razia opiskeli englantia, ja asui veljensä ja tämän vaimon kanssa. Veli kuitenkin kohteli Raziaa väkivaltaisesti ja Razia joutui hakemaan apua turvakodista. Naisten väkivaltainen kohtelu, ja ylipäättänsä väkivallan käyttö, on Pakistanissa yleistä. Syytä vaimon, tyttären tai muiden suvun naisten kurittamiseen ei tarvita. Ulkopuolisille perheen sisäiset asiat eivät kuulu.

Razia ihailee suomalaisia naisia. Hän ihmettelee pientenkin tyttöjen vahvaa itsetuntoa ja luonnetta. Tulevaisuudessa hän haluaisi auttaa naisia ja tehdä työtä naisten oikeuksien parantamiseksi.

Razia toivoo, että Pakistanista tulisi turvallinen ja ihmisoikeuksia kunnioittava maa, jossa kaikilla olisi yhtäläiset oikeudet. Suomessa hän kokee olevansa turvassa, vaikka joutuukin kohtamaan uhkaa ja rasismia.

Saminan tarina: Naiset mukaan yhteiskunnan rakentamiseen

**Somalialainen Samina tietää, että yhteiskunta tarvitsee
osaajia molemmista sukupuolista.**

Somalian sodan sytyttyä 1990-luvulla, Samina ja hänen perheensä joutuivat jättämään kotimaansa. Eurooppaan pakolaisena lähteminen ei ollut helppoa. Kotona Somaliassa äiti oli ollut menestyvä liikkenainen, ja perhe tuli hyvin toimeen. Suomessa kaikki oli toisin.

Suomessa kasvanut Samina on huomannut, että hänen käsityksensä miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta on erilainen, kuin tuttavilla ja sukulaisilla Somaliassa. Somaliassa naisen odotetaan avioituvan nuorena: yleinen naimisiinmenoikä on 15-16 vuotta. Avioliiton myötä koulunkäynti useimmiten loppuu.

Pojilla on helpompaa. Heidän koulunkäyntiinsä tai opiskeluihinsa avioituminen ei vaikuta.

Naisten mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ovat vähäiset. On toimittava hiljaisesti ja miehen kautta. Nainen voi kertoa ajatuksiaan miehelleen, ja mies – jos katsoo tarpeelliseksi – toteuttaa ne käytännössä. Samina kuitenkin uskoo, että tulevaisuus tuo mukanaan parannuksia naisten asemaan ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

Jos naisilla olisi valtaa, sodat jäisivät sotimatta

Suomessa asuminen on muuttanut Saminan ajatuksia naisen asemasta. Somaliassa asuvalle serkulle äidin rooli saattaa olla kaikki kaikessa, mutta Samina on oivaltanut, että naisena oleminen on paljon muutakin. Hän haluaa olla muutakin kuin äiti.

Sukulaisilleen Samina puhuu usein sukupuolten tasa-arvon tärkeydestä. Miesten ja naisten eriarvoinen kohtelu on epäreilua. Yhteiskunta tarvitsee osaajia molemmista sukupuolista.

Samina kokee, että Suomessa somalinalaiset ymmärtävät paremmin koulutuksen merkityksen. Naiset huomaavat, että koulutuksella vaikutetaan positiivisesti koko perheen elämään. Samina on yrittänyt saada naisia ymmärtämään, että jos naisilla olisi enemmän vaikutusmahdollisuuksia, monet sodat olisivat jääneet sotimatta.

Saminan halua naisten aseman parantamiseen ihmetellään. Vaikka hänen puheissaan huomataan olevan järkeä, monet eivät vielä usko muutokseen.

Kehitysyhteistyö tuottaa tuloksia

– Somalialainen kulttuuri on melko suljettu. Ulkomaa-laisten voi olla vaikea päästä sisälle yhteisöön, vaikka tarcoitukset olisivat hyvät, Samina miettii. Pitkäjänteisellä kehitysyhteistyöllä, joka perustuu konkreettiseen yhteistyöhön paikallisten kanssa, voidaan saada kuitenkin paljon aikaiseksi. Kehitysyhteistyötä on sekin, että vertaiset kohtaavat ja jakavat ajatuksia keskenään.

Saminan mielestä somalialaisten naisten pitäisi olla enemmän mukana järjestötoiminnassa ja verkostoitua muiden monikulttuuristen naisten kanssa. Muiden esimerkin kautta he näkisivät muutoksen mahdollisuuden, ja saisivat uskoa omiin kykyihinsä aktiivisina toimijoina.

Unelmana kotimaan kehitys

Saminan unelma on somalinainen, joka on saanut valita itse ajatuksensa, mielipiteensä ja ammattinsa. Hän toivoo, että somal naiset oppisivat itsenäisen, vahvan naisen mallin, ja että naiset pääsisivät itse vaikuttamaan elämäänsä.

Jonakin päivänä Samina haluaisi palata Somaliaan. Hänen toiveenaan on perustaa orpokoti ja tukea vaikeassa tilanteessa olevia perheitä. Samalla hän perustaisi toimivan vanhempainverkoston orvoille lapsille.

Samina on haaveillut myös hammaslääkärin ammatista. Hän uskoo, että hammaslääkärinä hän voisi antaa konkreettisen panoksensa somalialaisen yhteiskunnan kehitykseen.

*”Unelmissani 50-vuotias
somal nainen sanoo:
Huh huh, onpa ollut hyvä elämä.”*

Tietonurkka

CEDAW

- Vuonna 1979 YK hyväksyi yleiskokouksessaan Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW- sopimus).
- CEDAW- sopimuksen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta. Sopimus sisältää säännöksiä mm. kansalaisuudesta, koulutuksesta, työelämään osallistumisesta, terveydenhuollosta sekä naisten taloudellisista oikeuksista.
- CEDAW- sopimusta pidetään yhtenä YK:n merkittävimmistä tasa-arvoa edistävästä julistuksista, sillä se toi naisnäkökulman moniin kansainvälisesti jo tunnustettuihin ihmisoikeuksiin.
- Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1986. Tällä hetkellä sopimuksen on hyväksynyt 192 YK:n jäsenvaltiosta 185.

Lähde: Suomen UNIFEM

Tasa-arvo

- Vain 16 % maailman kansanedustajista on naisia.
- Afrikassa ja Aasiassa naiset tekevät keskimäärin 13 tuntia enemmän töitä viikossa, kuin miehet. Naisten palkkataso on edelleen miehiä alhaisempi kaikkialla maailmassa.
- Koko maailman mittakaavalla naiset suorittavat 66 % töistä, ja tuottavat 50 % ruoasta, mutta ansaitsevat 10 % tuloista ja omistavat 1 % omaisuudesta.
- Suurempi naisedustus valtion päättävissä elimissä lisäisi huomiota naisten asioihin.

Lähde: YK:n kehitysohjelma UNDP 2009, YK:n väestörahaso UNFPA 2009

Naisten yhteiskunnallinen osallistuminen kehitysmaissa

- Naisten syrjintä on yksi rakenteellista köyhyyttä ja turvattomuutta ylläpitävistä tekijöistä.
- Naisilla on suurin vastuu arjen velvollisuuksista, joten he ovat tietoisia myös siitä, mitä kyläyhteisön kehitykseen ja kyläläisten tilanteen parantamiseen tarvitaan.
- Naisille annettu mikroluotto tuottaa suurempaa hyötyä isommalle joukolle, ja se maksetaan varmimmin takaisin, kuin miehille annettu sama luotto.

Lähde: Kirkon Ulkomaanapu 2006

Tyttöjen koulutus

- Maailman 800 miljoonasta lukutaidottomasta kaksi kolmasosaa on naisia.
- Lukutaidolla olisi suuri naisten oma-arvontuntoa kohottava merkitys, ja se auttaisi paremmin naisia vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksiin ja olosuhteisiin.
- Koulunkäynti lisäisi tyttöjen ja naisten itsenäisyyttä ja antaisi enemmän mahdollisuuksia toimeentulon hankkimisessa.
- Kouluttamattomia naisia on helppo hyväksikäyttää, koska he eivät tiedä oikeuksistaan, eikä heillä ole keinoja puolustaa itseään.
- Tytön koulunkäynti hyödyttää koko yhteisöä, sillä tytöt jakavat oppejaan perheilleen ja kyläyhteisölleen.

Lähde: Kirkon Ulkomaanapu 2006

Naiset konfliktitilanteissa

- Sodasta kärsivissä maissa vastuu arjesta ja lapsista jää naisten harteille.
- Naisiin ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta on tullut osa nykyaikaisen sodankäynnin strategiaa.
- Raiskauksia ja tartuntatautien, kuten hiv/aidsin, levittämistä käytetään sodankäynnin välineenä. Tarkoituksena on nöyryyttää niin naisia, kuin heidän yhteisönsä miehiä.
- Sotaa pakeneminen ja pakolaisleirillä eläminen murtavat perinteisiä miesten ja naisten rooleja, ja hämmennys ja turhautuminen saattavat aiheuttaa jännitteitä ja väkivaltaa perheiden sisällä.
- Pakolaisnaiset saattavat joutua ostamaan seksillä ilmaiseksi tarkoitettua ruokaa. Pakolaisleireillä on raportoitu naisten seksuaalista hyväksikäyttöä, niin pakolaismiesten, kuin humanitaaristen järjestöjen työntekijöiden taholta.

Lähde: Kirkon Ulkomaanapu 2006

Lapsiavioliitot

- Avioituminen nuorella iällä vaarantaa tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyden.
- Lapsiavioliitot ovat yleisimpiä Etelä-Aasiassa, Länsi- ja Keski-Afrikassa.
- Arviolta 14 miljoonaa 15- 19-vuotiasta tyttöä synnyttää vuosittain.
- Nämä 15- 19-vuotiaat tytöt kuolevat raskaudesta aiheutuviin syihin, infektioihin tai vammoihin kaksi kertaa useammin kuin yli 20-vuotiaat naiset.
- Jopa 99 % kaikista äitiyskuolemista tapahtuu kehitysmaissa, ja suurin osa näistä kuolemista olisi helposti estettävissä.

Lähde: YK:n väestörahassto UNFPA 2005

Köyhyys

- Noin joka neljäs sekunti joku kuolee nälkiintymiseen. Suurin osa näistä on alle 5-vuotiaita lapsia.
- Lapsilla, joiden äidit ovat käyneet 5 vuotta peruskoulua, on 40 % paremmat eloonjäämismahdollisuudet, kuin niiden lasten, joiden äidit ovat kouluttautumattomia.
- AIDS leviää kaksi kertaa nopeammin kouluttautumattomien tyttöjen keskuudessa kuin niiden, jotka ovat käyneet edes jonkin verran koulua.
- Yli 80 % maanviljelijöistä Afrikassa on naisia.

Lähde: UN Millennium Project 2002- 2006

Naiset ja väkivalta tilastoissa

- Yksi viidestä maailman naisista on raiskauksen tai raiskausyrityksen uhri.
- Yksi kolmesta maailman naisesta on joutunut lyödyksi, seksiin pakotetuksi tai muuten hyväksikäytetyksi, yleensä perheenjäsenen tai tuttavain toimesta.
- Väkivalta tappaa ja vaurioittaa 15-44 -vuotiaita naisia yhtä paljon, kuin syöpä, ja enemmän, kuin liikenneonnettomuudet ja malaria yhteensä.
- 600 000 -800 000 ihmistä salakuljetetaan pakkotyöhön, yleensä seksityöhön. Arviolta 80 % näistä on naisia ja tyttöjä, ja heistä noin puolet alaikäisiä.
- Poikalasten suosimisen takia Aasiassa ”puuttuu” 60 miljoonaa tyttöä, jotka ovat abortoituja, tai synnyttyään nälkään näännytettyjä.

Lähde: YK:n väestörahassto UNFPA 2005

Terveys

- Joka 30. sekunti afrikkalainen lapsi kuolee malariaan. Se tekee yli 3 miljoonaa lapsikuolemaa joka vuosi.
- Yli 50 % afrikkalaisista kärsii likaisesta vedestä johtuvista taudeista, kuten kolerasta ja ripulista.
- Joka vuosi 6 miljoonaa lasta kuolee aliravitsemukseen ennen viidettä syntymäpäiväänsä.
- Yli 40 %:lla maailman väestöstä ei ole käytettävissään juomakelpoista vettä.

Lähde: UN Millennium Project 2002- 2006

HIV/aids kehitysmaissa

- Pelkästään Saharan eteläpuolisessa Afrikassa aids-epidemian takia on jäänyt orvoksi noin 12 miljoonaa alle 18-vuotiasta lasta.
- Noin puolet maailman uusista HIV-tartunnan saaneista ovat 15–24 -vuotiaita.
- Suurin osa heistä on naisia.
- HIV/aids on yksi köyhyyden syy ja sen seuraus.

Lähteet: UNFPA 2003, UNAIDS 2008

Naiset ja köyhyys

- Maailmanpankin mukaan äärimmäisen köyhyyden aste on alle 1,25 dollaria päivässä ihmistä kohden.
- Kuusi kymmenestä maailman köyhimmistä ihmisistä on naisia.
- Kaksi kolmesta naisesta kehitysmaissa työskentelee epävirallisella sektorilla tai palkatta.
- Myös naisten evätty oikeus omistaa maata, tai ottaa pankkilainaa, ovat syitä, jotka johtavat köyhyyteen.

Lähde: Ulkoasiainministeriö, YK:n kehitysohjelma UNDP 2009

Sanasto

Väkivallan määritelmä

Maailman Terveysjärjestö WHO:n (2002) määritelmän mukaan ”väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa ja joka hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen”.

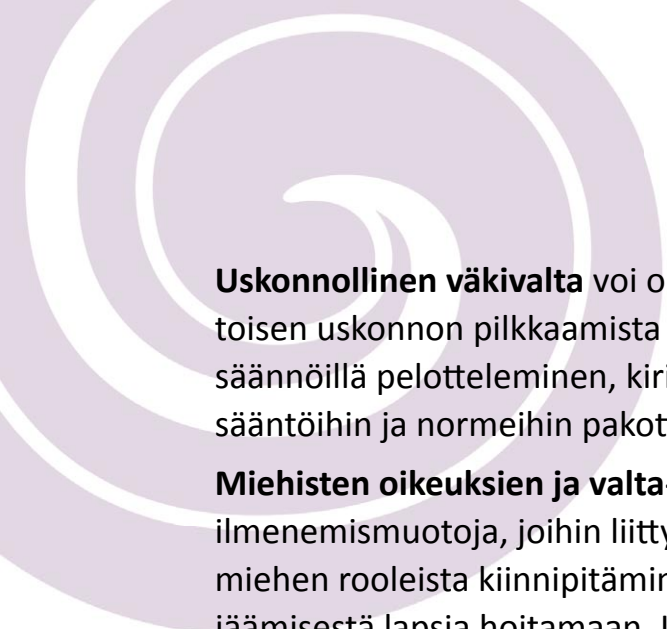
Pari- ja lähisuhdeväkivalta

Fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen on mm. liikkumisen estämistä, kiinni tarttumista, läimäyttelyä, lyömistä, potkimista, pään hakkaamista ja erilaisilla aseilla tehtyä väkivaltaa. Lisäksi väkivaltaa on näillä asioilla tai tappamisella uhkaaminen, sekä itsemurhalla/murha – itsemurhalla uhkaaminen.

Henkinen väkivalta voi olla nimittelyä, mitätöintiä, alistamista, nöyryyttämistä sekä pelottelemista eleillä, teoilla tai uhkauksilla. Lisäksi mm. eristäminen sosiaalisista kontakteista, ulkona liikkumisen tai koulutukseen osallistumisen estäminen, aliarvioiminen, syyttely ja manipulointi, ovat henkistä väkivaltaa.

Seksuaalinen väkivalta on raiskaamista, seksiin pakottamista, seksuaalista häpäisemistä ja nöyryyttämistä, vastentahtoista koskettelua ja kosketteluun tai katsomiseen pakottamista. Seksuaalista väkivaltaa on myös prostituutioon tai pornografisiin kuvauksiin pakottaminen ja ehkäisyn käytön estäminen. Seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö liittyvät eriarvoiseen asemaan. Tekijä on joku, jolla on enemmän valtaa, auktoriteettia ja kontrollia.

Taloudellinen väkivalta ilmenee rahojen käytön kontrollointina, rahan kiristämisenä, perheen toimeentuloon tarkoitettujen rahojen riistämisenä tai toisen omien ansioiden riistämisenä ja työssäkäynnin estämisenä. Lisäksi taloudellista väkivaltaa on mm. hyväksikäyttö sopimuksia tai lainoja tehtäessä, sekä erilaisiin töihin pakottaminen.

Uskonnollinen väkivalta voi olla uskonnon harjoittamisen kieltämistä sekä toisen uskonnon pilkkaamista ja halventamista. Lisäksi uskonnollisilla säännöillä pelotteleminen, kiristäminen ja painostaminen sekä uskonnollisiin sääntöihin ja normeihin pakottaminen on väkivaltaa.

Miehisten oikeuksien ja valta-aseman käyttäminen ovat myös väkivallan ilmenemismuotoja, joihin liittyy perinteisistä, epätasa-arvoisista naisen ja miehen rooleista kiinnipitäminen, ja esimerkiksi vaatiminen naisen kotiin jäämisestä lapsia hoitamaan. Lisäksi esimerkiksi avioliitossa valta-aseman käyttäminen voi ilmetä naisen kohtelemisena palvelijana ja seksuaalisen väkivallan harjoittamisena miehisten oikeuksien varjolla.

Kunniaan liittyvä väkivalta

Kunniaan – tai häpeään – liittyvä väkivalta on joissakin kulttuureissa tapahtuvaa, kunniannormien puolustamiseen liittyvää tyttöjen, naisten ja poikien oikeuksia rikkovaa väkivaltaa. Väkivalta on usein yhteisön hyväksymää ja sitä harjoitetaan mm. tiukan kontrollin, uhkauksien, väkivallan ja jopa tappamisen kautta.

Kulttuuriset käsitykset perheen ja miesten kunniasta ovat sidoksissa erityisesti tyttöjen seksuaaliseen koskemattomuuteen ja nuhteettomaan käytökseen. Väkivaltaa tehdään myös tilanteissa, joissa tyttö tai nainen on raiskattu, tyttö ei suostu perheen valitseman miehen kanssa avioliittoon, tai jos nainen hakee avioeroa. Tällöin perheenjäsenen ”sopimattoman” käytöksen tai edes huhujen, katsotaan uhkaavan kollektiivisesti koko perheen ja laajemmin, koko suvun kunniaa.

5000 naisen arvioidaan kuolevan vuosittain kunniamurhien kautta.

Naisten ja tyttöjen ympärileikkaus

Naisten ja tyttöjen ympärileikkauksella eli sukuelinten silpomisella tarkoitetaan kaikkia kulttuurisista tai muista ei- hoidollisista syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisen sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollain muulla tavalla, kuten viiltelyllä, pistelyllä, polttamisella tai kiinni ompelemisellä.

Tyttöjen ympärileikkaus aiheuttaa monia terveystriskejä, terveydellisiä vaivoja, sekä elinikäisiä traumoja. Perinteen syyt ovat monenlaiset, kuten tytön neitsyyden takaaminen ja yleinen pelko siitä, että ympärileikkaamaton tyttö ei kelpaa vaimoksi. Tyttöjen ympärileikkauksia tehdään eniten Länsi-Afrikasta Somaliaan ulottuvalla alueella, sekä osassa Lähi-itää ja Kaakkois-Aasiassa, sekä maahanmuuttajaväestön keskuudessa Euroopassa, USA:ssa ja Australiassa. Tällä hetkellä maailman naisista noin 130 miljoonaa on ympärileikattu.

Pakkoavioliitto

Monissa kulttuureissa vanhemmat valitsevat lapsilleen aviopuolison, jolloin kyse on järjestetystä avioliitosta. Avioliiton molemmat osapuolet hyväksyvät vanhempiensa valinnan.

Järjestetty avioliitto voi muuttua pakkoavioliitoksi, jos avioliiton toisen tai molempien osapuolten suostumusta tai halua avioliittoon ei ole. Pakottaminen tapahtuu yleensä sekä fyysisellä että henkisellä painostuksella. Lasta saatetaan esimerkiksi painostaa hyväksymään vanhempien valinta perheen kunnian tähden. Joissakin tapauksissa lapsi saatetaan lähettää ulkomaille avioliittoon ilman heidän suostumustaan.

Pakolainen

Pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan; tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne.

Lähteet

Brandon, James & Hafez, Salam 2008. Crimes of the Community. Honour-based violence in the UK. Centre for social cohesion.

CIA. World Fact Book. Viitattu 9.11.2009. Osoitteessa:<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Kirkon ulkomaanapu. Naisten oikeudet kehitysmaissa. Selvitys Kirkon ulkomaanavun naisten oikeuksien teemakampanjavuosina 2006 -2007.

Kyllönen- Saarnio & Nurmi 2005. Kyllönen- Saarnio, Eija & Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:15. Yliopistopaino, Helsinki. Osoitteessa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3487.pdf&title=Maahanmuuttajanaiset_ja_vakivalta_fi.pdf

UNAIDS . Report on the global AIDS epidemic 2008. Viitattu 8.4.2010. Osoitteessa: http://www.unaids.org/en/KnowledgeCentre/HIVData/GlobalReport/2008/2008_Global_report.asp

UNDP. Poverty Reduction. Gender and poverty. Viitattu 9.11.2009. Osoitteessa: http://www.undp.org/poverty/focus_gender_and_poverty.shtml

UNFPA. State of world population 2003. Investing in adolescents' health and rights. Osoitteessa: http://www.unfpa.org/swp/2003/pdf/english/swp2003_eng.pdf

UNFPA. State of World Population 2005. The promise of equality. Raportti PDF-muodossa. Osoitteessa: http://www.unfpa.org/swp/2005/pdf/en_swp05.pdf

UNFPA. State of World Population 2008. Reaching Common Ground: Culture, Gender and Human Rights. Osoitteessa: <http://www.unfpa.org/swp/2008/presskit/docs/en-swop08-report.pdf>

UNHCR. Perustietoa pakolaisuudesta. Viitattu 9.4.2010. Osoitteessa: http://www.unhcr.fi/fi/Basics/basics_index_fi.html

UNICEF Suomi. Tyttöjen ympärileikkaus. Viitattu 9.4.2010. Osoitteessa: <http://www.unicef.fi/tyttenymparileik-1>

UNIFEM. United Nations Development Fund for Women. Viitattu 11.11.2009. Osoitteessa: http://www.unifem.org/gender_issues/

United Kingdom's Foreign and Common Health Office 2009. Forced Marriage Unit: What is forced marriage? Osoitteessa: <http://www.fco.gov.uk/resources/en/pdf/2855621/what-is-forced-marriage>

UN Millennium Development Goals. Viitattu 9.11.2009. Osoitteessa: <http://www.un.org/millenniumgoals>

The UN Millennium Project 2002-2006. Fast Facts: The Faces of Poverty. 11.11.2009. Osoitteessa: http://www.unmillenniumproject.org/resources/fastfacts_e.htm

YK:n vuosituhatjulistus

YK:n vuosituhatjulistus on 189 maan vuonna 2000 allekirjoittama poliittinen sitoumus, jolla pyritään maailmassa vallitsevan epätasa-arvon ja kehitys-ongelmien poistamiseen.

Yhteinen velvollisuutemme on vuoteen 2015 mennessä:

1. Äärimmäisen nälän ja köyhyyden poistaminen
2. Peruskoulutuksen ulottaminen kaikille
3. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen
4. Lapsikuolleisuuden vähentäminen
5. Odottavien äitien terveyden parantaminen
6. Aidsia, malariaa ja muita tauteja vastaan taistelevien
7. Ympäristön kestävä kehityksen luominen
8. Globaalin kumppanuuden luominen kehitykseen

Suomi toimi YK:n 55 yleiskokouksen puheenjohtajamaana. YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteet sitovat siten erityisesti Suomea ja kaikkia suomalaisia.

Monika-Naiset liitto ry

Kinaporinkatu 2 E 40

00500 Helsinki

Puhelin 09-72 79 9999

Faksi 09-72 79 9997

www.monikanaiset.fi

info@monikanaiset.fi

MONIKA-NAISET LIITTO RY

**TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN**